

नानावृत्तमयः क्वापि सर्गः कश्चन दृश्यते ।
 सर्गान्ते भाविसर्गस्य कथायाः सूचनं भवेत् ॥ ३२१ ॥
 संध्यासूर्येन्दुरजनीप्रदोषध्वान्तवासराः ।
 प्रातर्मध्याह्नमृगयाशैलर्तुवनसागराः ॥ ३२२ ॥
 संभोगविप्रलम्भौ च मुनिस्वर्गपुराध्वराः ।
 रणप्रयाणोपयममन्त्रपुत्रोदयादयः ॥ ३२३ ॥
 वर्णनीया यथायोगं साङ्गोपाङ्गा अमी इह ।
 कवेर्वृत्तस्य वा नाम्ना नायकस्येतरस्य वा ॥ ३२४ ॥

महाकाव्ये । उपयमो विवाहः । यथायोगं यथासंभवम् । एतेन येन केना-
 प्यङ्गेन हीनमपि काव्यं न दुष्टमिति भावः । वृत्तस्य वर्णनीयचरित्रस्य । अस्य
 महाकाव्यस्य । कविनामकं महाकाव्यं माघभारविप्रभृति । वृत्तनामकं कुमारसंभ-

I. क्वापीति । यथा शिशुपालवधे चतुर्थः सर्गः, किराताजुनीये पञ्चमः ॥

2. वर्णनीया इति । केषांचन वर्णनीयानां विशिष्य वर्णनप्रकारा निरूप्यन्ते—
 'नृपे विद्या नयः शक्तिर्वलं तत्करताक्षमः । प्रजाशास्तिः प्रजारागो धर्मकामार्थतुल्यता ॥
 प्रयाणरणखन्नादिशास्त्राण्यरिपराजयः । अरिनाशोऽरिशैलादिवासोऽरिपुरशून्यता । महः
 श्रीदानकीर्त्याद्या गुणोष्ठा रूपवर्णनम् ॥ महामात्ये नयः शास्त्रं धैर्यं बुद्धिर्गमीरता । शक्तिः
 शस्त्रमलोभत्वं जनरागो विवेकिता ॥ पुरोहिते स्मृतिर्वेदा निमित्तापत्प्रतिक्रिया ।
 दण्डनीतिज्ञता शुद्धिधर्मशीलकुलक्रमाः ॥ देव्यां विज्ञानचातुर्यत्रपाशीलव्रतादयः ।
 रूपलावण्यसौभाग्यप्रेमशृङ्गारमन्मथाः ॥ वेणीधम्मिल्लसीमन्तभालश्रवणनासिकाः । कपो-
 लाधरनेत्रभ्रूकटाक्षदशनोक्तयः ॥ कण्ठबाहुकरोरोजनाभ्यो मध्यं वलित्रयम् । रोमालिश्रोणि-
 जङ्घोरुगतिक्रमनखाः क्रमात् ॥ कुमारे शस्त्रशास्त्रश्रीकलावलगुणोच्छ्रयाः । बाह्यालीखुरली
 राजभक्तिः सुभगतादयः ॥ सेनापतौ महोत्साहः स्वामिभक्तिरभीरुजा । अभ्यासो बाहने
 शास्त्रे शस्त्रे च, विजयो रणे ॥ देशे बहुखनिद्रव्यपण्यधान्याकरोद्भवाः । दुर्गग्रामजनाधि-
 क्यनदीमातृकतादयः ॥ ग्रामे धान्यलतावृक्षसरसीपशुपुष्टयः । क्षेत्रारघट्टकेदारग्रामेयीमु-
 ग्धविभ्रमाः ॥ पुरेऽट्टपरिखावप्रप्रतोलीतोरणादयः । प्रासादाध्वप्रपारामवाप्यो वेश्या
 सतीतवरी ॥ सरस्यम्भोलहयम्भोगजाद्यम्बुजषट्पदाः । हंसचक्रादयस्तीरोद्यानस्त्रीपान्थके-
 लयः ॥ अरुधौ द्वीपाद्विरल्लोर्मिपोतयादोजगत्सुवाः । विष्णुकुल्यागमश्चन्द्राद्बुद्धिरौर्वोऽब्द-
 पूरणम् ॥ सरित्यम्बुधियायित्वं वीच्यो जलगजादयः । पद्मानि षट्पदा हंसचक्राद्याः कूल-
 शाखिनः ॥ उद्याने सरणिः सर्वफलपुष्पलताद्रुमाः । पिकालिकेकिहंसाद्याः क्रीडावाप्य-
 ध्वगस्थितिः ॥ शैले मेघौषधीधातुवंशकिंनरनिर्झराः । शृङ्गपादगुहारलवनजीवाद्युपलकाः ॥
 अरण्येऽद्विवराहेभयूथसिंहादयो द्रुमाः । काकोलककपोताद्या मिष्ठमल्लदादयः ॥ आश्र-
 मेऽतिथिपूजैविश्वासो हिंस्रशान्तता । यज्ञधूमो मुनिमुता इसेको वल्कलद्रुमाः ॥ मन्त्रे
 साहि० ३२